Raadsinformatiebrief

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp: Verkenning Dorpendeal 'Samen naar een toekomstbestendig Rozendaal'

Adviseur : Elma Vriezekolk
Portefeuillehouder : Burgemeester
Datum : 28 april 2025

Aan de Raad
In deze brief stellen wij u op de hoogte van een bewonersinitiatief onder de naam 'Samen naar een toekomstbestendig Rozendaal'. De afgelopen maanden hebben de initiatiefnemers op verschillende manieren en momenten hun visie en het daarbij behorend co-creatietraject bij de gemeente onder de aandacht gebracht. Het college is in reactie hierop in gesprek gegaan met de initiatiefnemers. Dit heeft ertoe geleid dat initiatiefnemers en college de handen ineen hebben geslagen in een voorverkenning. Deze voorverkenning loopt van maart 2025 tot het zomerreces. Voor deze fase hebben we beperkt ambtelijke capaciteit beschikbaar gesteld, waarvoor we binnen de begroting dekking hebben gevonden. Doel is te komen tot een gedragen uitspraak over de haalbaarheid en wenselijkheid van een aanvraag van een Dorpendeal als vehikel voor het bewonersinitiatief. De feitelijke uitvoering van het co-creatietraject zou dan, indien de Dorpendeal daadwerkelijk tot stand komt, plaats kunnen vinden onder de vlag van zo'n Dorpendeal.

We gaan in deze brief in op de kern van het co-creatietraject (1), de Dorpendeal als middel om tot uitvoering te komen (2) en de rol van de gemeente (3).

Een afvaardiging van de groep betrokken inwoners is voornemens om gebruik te maken van het spreekrecht tijdens de raadsvergadering van 13 mei, om de raad mee te nemen in het denken en om u te vragen dit traject gezamenlijk aan te gaan.

1. Kern van de plannen: meer robuustheid aan inwonersinitiatieven
Onder de inwoners van de gemeente Rozendaal bruist het van de ideeën. Dat uit zich bijvoorbeeld in de werkgroepen gericht op energiebesparing/duurzame energie, biodiversiteit, een kindertuin, de Stichting Rozendaal Groen, een energiecoöperatie, verschillende buurtapps etc. Bij de meeste van deze vrijwilligersactiviteiten wordt goed samengewerkt met de gemeente. Er speelt veel, maar al deze waardevolle initiatieven zijn gefragmenteerd en enkel afhankelijk van vrijwilligers. Daarmee is de continuïteit kwetsbaar.

Een groep inwoners van Rozendaal heeft elkaar gevonden in de wens en de behoefte om, naar de toekomst toe, meer robuustheid te geven aan inwonersinitiatieven en de samenwerking hierin met de gemeente. Vanuit samenspraak en kracht willen zij stappen gaan zetten op weg naar een meer duurzame samenleving, voortbouwend op vergaarde inzichten. Onderstaand kader geeft de essentie weer van het denken van de groep inwoners die zich verenigd hebben in dit denken.

> "In Rozendaal gaat de komende paar jaar veel spelen. In de energietransitie moeten stappen gezet worden, woningen moeten verduurzaamd worden. Er moeten oplossingen komen voor een degelijke energie- en/of warmte-infrastructuur. Landelijk staat onze fysieke en mentale gezondheid al jaren onder druk, zowel onder volwassenen als onder de jeugd. Ondanks alle inspanningen om deze maatschappelijke problemen te verminderen, kraakt het in de gezondheidszorg en is kostenbesparing ingewikkeld. Dit vormt ook in Rozendaal een uitdaging waardoor de noodzaak toeneemt om preventief onze gemeenschap te versterken. De maatschappelijke ondersteuning in de zorg vraagt om meer sociale verbinding.

Het wenkend perspectief is een duurzame samenleving met sterkere sociale cohesie, ook voor toekomstige generaties met aandacht en ruimte voor biodiversiteit. Inwoners nemen verantwoordelijkheid en worden uitgenodigd te reflecteren op hun eigen leefstijl en de directe leefomgeving, zetten in samenwerking met de gemeente hun kennis en kunde in en kunnen deze delen binnen de regio. Dit speelt nadrukkelijk bij de energietransitie waarbij veel woningen moeten worden verduurzaamd door de inwoners, om de gemeentelijke verplichting tot CO2 reductie te realiseren. En er is een roep vanuit de inwoners om de intensieve landbouw op de Leermolensenk om te zetten naar biologische landbouw met een rol voor de inwoners. Het verbeteren en behouden van de biodiversiteit is hierbij een belangrijk aandachtsgebied. Ook is er een roep vanuit inwoners naar meer samenredzaamheid in ons dorp.

We willen daarom de bestaande formele bestuurlijke en politieke organisatie versterken met meer sociale cohesie, pro-activiteit en verantwoordelijkheid vanuit de inwoners. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een dorpsraad, een coöperatie of stichting van waaruit initiatieven en activiteiten vorm krijgen en geborgd kunnen worden. Inwoners zullen zich meer betrokken gaan voelen bij het politieke proces. 'Burgerparticipatie' zal dan verschuiven naar co-creatie van gemeente en inwoners.

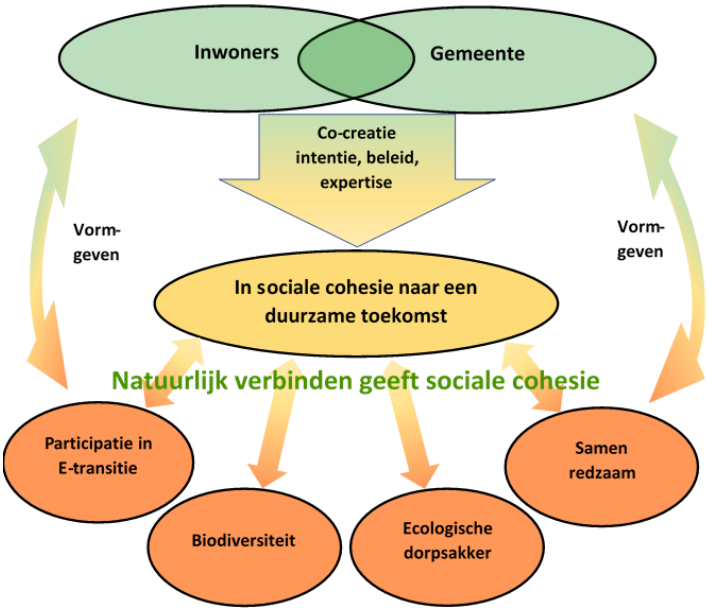
Uit: Voorstel Samen naar een toekomstbestendig Rozendaal, versie 19 maart 2025, p. 2

Katalysatoren

Het denken is te structureren in vier thema's, die – volgens de initiatiefnemers – een krachtige katalysator kunnen zijn voor het robuuster maken van sociale verbinding en zelfredzaamheid (zie onderstaande figuur):

1. energietransitie;
2. biodiversiteit;
3. biologische dorpsakker;
4. samen redzaam.

De vier katalysatoren dragen ieder voor zich bij aan (het vergroten van) sociale cohesie. In samenhang kan versnelling en efficiëntie plaatsvinden. De vier katalysatoren zijn in de plannen van de initiatiefnemers nader toegelicht en uitgewerkt.

2. Dorpendeal als vehikel

De initiatiefnemers zien mogelijkheden om hun denken samen met de gemeente om te vormen en door te ontwikkelen tot een zg. 'Dorpendeal'. In een Dorpendeal maken Gelderse inwoners, gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en provincie Gelderland nieuwe afspraken om samen te werken aan de (sociale) verbondenheid van een wijk of dorp. Een Dorpendeal is bedoeld om gedeelde belangen en behoeftes in beeld te brengen en een gezamenlijke agenda te benoemen. Lokale partners zoals verenigen en dorpsraden zijn belangrijke deelnemers in een Dorpendeal. De subsidie is bedoeld voor Dorpendeals met enige impact en omvang. Een Dorpendeal komt tot stand op basis van een lokaal initiatief. Het is een middel om in de toekomst afspraken over de uitvoering te maken. Er is ruimte om zelf invulling te geven aan het te bereiken doel, waarbij het versterken van de sociale verbinding in een wijk of dorp centraal staat. Een gemeente kan bij de provincie subsidie aanvragen. Hierbij is cofinanciering een randvoorwaarde.[1]

[1] https://www.gelderland.nl/subsidies/dorpendeal.

3. Rol en inzet gemeente in de voorverkenning

De afgelopen maanden hebben we als college gemerkt dat er veel energie en denkkracht bij bewoners zit op het hiervoor geschetste denken. Inwoners zoeken actief naar manieren om daarin mét de gemeente op te trekken. Wij hebben vanuit het college gemeend deze handschoen op te willen pakken. We staan immers voor de kracht van klein en zien op verschillende fronten dat met de inzet van Rozendaalse inwoners het verschil wordt gemaakt voor Rozendalers en de maatschappelijke opgaven die bij ons spelen. We willen werken vanuit nabijheid en betrokkenheid en hebben participatie hoog in het vaandel. Het college wil dit vasthouden en waar mogelijk versterken.[2] Daarom wil het college graag de mogelijkheden rond de eventuele aanvraag van een Dorpendeal verkennen, als eerste stap op weg naar een evt. op termijn daadwerkelijk uitvoerbaar co-creatietraject. Het college heeft capaciteit vrijgemaakt binnen de bestaande begroting om met de initiatiefnemers en de Leefbaarheidsalliantie (namens provincie Gelderland) te verkennen of tot een aanvraag van de Dorpendeal gekomen kan worden en wat daarvoor nodig zou zijn. Deze eerste fase, op weg naar een 'go of no go' voor het uitwerken en aanvragen van een Dorpendeal, loopt van maart tot aan uiterlijk begin juli 2025. Voor die periode levert de gemeente project- en communicatiecapaciteit van maximaal 4 uur per week. We dekken dit vanuit bestaand budgetten.

Doel voorverkenning

Doel van deze voorverkenning (maart-juli 2025) is breed gedragen advies om al dan niet een Dorpendeal uit te gaan werken, met de plannen 'Samen op weg naar een duurzaam Rozendaal' als uitgangspunt. Dit advies beantwoord twee vragen:

- Wat betekent het als inwoners en gemeente gezamenlijk daadwerkelijk een Dorpendeal zouden gaan uitwerken – in scope/afbakening, taak-/verantwoordelijkheidsverdeling, tijd en capaciteit en financiering (bijdrage provincie, bijdrage gemeente, evt. bijdrage derden).
- Hoe zou de eventuele uiteindelijke uitvoering van een Dorpendeal (na toekenning van de subsidie) er globaal uit kunnen gaan zien? Wat kunnen we eventueel (indicatief) al meenemen richting de Begroting 2026 of een volgend P&C-moment?

Vanzelfsprekend gaan we met uw raad in gesprek over de uitkomsten hiervan en het vervolg.

Gezamenlijk zoekproces

Het college acht het proces dat we nu aangaan zeer relevant voor de raad. Met de voorverkenning staan we gezamenlijk, als gemeentebestuur (raad en college) en initiatiefnemers, aan het begin van een gezamenlijk zoekproces. Of, hoe, wanneer en in welke vorm dit daadwerkelijk leidt tot een Dorpendeal en daarmee tot de uitvoering van concrete projecten, kunnen we op dit moment in de tijd niet aangeven. Kenmerk van dit proces is juist het dynamische en iteratieve karakter, waarin we samen als gemeente en inwoners doen en leren. Partijen hebben een gedeelde verantwoordelijkheid, elke vanuit zijn eigen rol en toch in gezamenlijkheid. Dit is een proces waar de bestaande procedures en verantwoordelijkheden niet per definitie op toegesneden zijn. Dat leidt tot nieuwe vraagstukken die we graag samen – *en vooral ook samen met ú als gemeenteraad* – aangaan. Vragen over wát dit traject kan opleveren en over hóe we dit met uw raad kunnen oppakken.

- **Wat**: de ideeën van inwoners takken aan op een veelheid van beleidsterreinen van de gemeente, soms beleid dat er al is, soms kaders die in voorbereiding zijn.[3] *Dit leidt tot de vraag of, in hoeverre en binnen welke kaders de eventuele Dorpendeal zich mag bewegen op de inhoud.* Hoe gaan we ermee om als een onderdeel van het co-creatietraject zich buiten (vastgesteld) beleid

[2] Om die reden werken we later dit jaar een Visie op Gemeenschapszin uit.

[3] Soms gaat het om beleid dat in uitvoering is (bijv. Meerjarenprogramma Energieneutraal Rozendaal 2023-2025) en waarbij de ideeën op het eerste gezicht goed lijken te passen. Soms gaat het om beleid dat in voorbereiding is en/of waarover de raad zich nog niet uitgesproken heeft (bijv. Omgevingsvisie, Visie op Gemeenschapszin, nieuwe Meerjarenagenda Duurzaamheid 2026-2030). Ook de vastgestelde Visie sociaal domein (incl. visie Publieke Gezondheid), de Groenvisie en het Subsidiebeleid hebben in enigerlei mate een relatie met de breedte die het voorgestelde co-creatieproces beslaat.

van de raad zou kunnen gaan bewegen? Hoe laten we de energie in de samenleving en de inzet in de gemeentelijke organisatie op basis van de begroting op elkaar aansluiten?
- **Hoe**: onze gemeente kent, behalve een (zeer verouderde) Inspraakverordening[4], geen expliciete visie, beleid(sregels) of aanpak op het gebied van (bewoners)participatie[5]. Bij herhaling spreken we uit dat we vanuit de 'kracht van klein' samen willen optrekken met en voortdurend in contact willen zijn met onze inwoners. Of, hoe, wanneer & met welke spelregels is niet uitgewerkt. We zouden een Dorpendeal kunnen zien als een experiment op het vlak van co-creatie. Dit moet verder uitgewerkt worden. *Dit leidt tot de vraag of, in hoeverre en binnen welke kaders de eventuele Dorpendeal zich mag bewegen ten aanzien van besluitvorming en verantwoordelijkheden*. Hoe kijkt u naar het mandaat van de gemeenteraad i.r.t. de coproducerende rol waar inwoners om vragen in dit traject? Welke ruimte wil uw raad dit co-creatietraject gunnen in de uiteindelijke besluitvorming?[6] Wat wil u vooraf vastleggen en begrenzen richting de initiatiefnemers, wat laat u 'aan het proces'?

Graag gaan we hierover met u in gesprek. Dat kan op basis van de uitkomsten van de voorverkenning (de go-no go) (rond de zomer), of desgewenst eerder.

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

[4] Uiterlijk in januari 2027 moet de huidige Inspraakverordening verplicht vervangen worden door een Participatieverordening. Dit nemen we op als activiteit in de Meerjarenbegroting 2026-2029.
[5] Incl. coproductie, bewonersinitiatieven of right to challenge.
[6] Het gaat hier om de verhouding tussen de representatieve en de participatieve democratie.